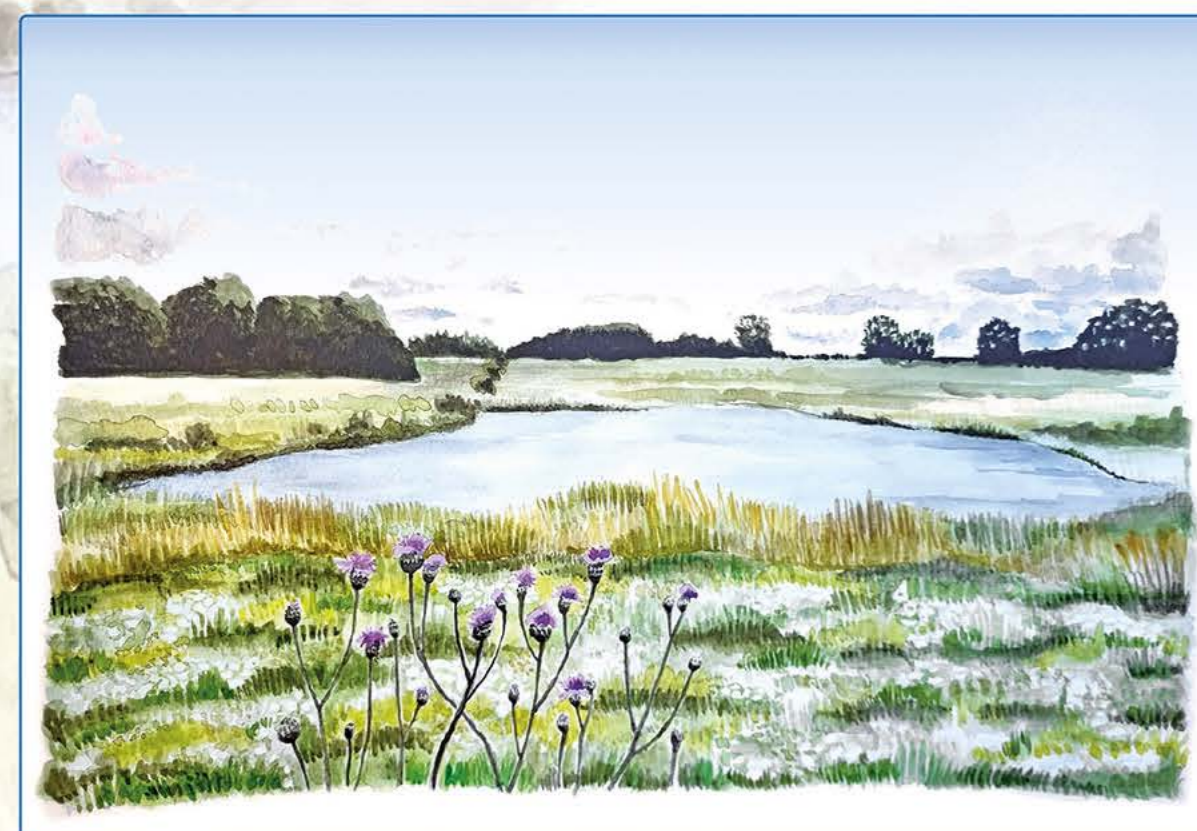

Ödåkra sjö

Välkommen till Ödåkra sjö. Här har vi skapat ny natur av åkermark. År 2019 tog vi det första spadtaget och grävde våtmarken som du nu står vid. Den uppgrävda jorden och stenarna har vi spridit ut i omkringliggande landskap. Sedan har naturen fått flytta in – djur och växter har funnit en plats där det finns både mat och husrum.

Kanske ser du en och annan ko i närheten? Under sommarhalvåret betar bland annat kor i de inhägnade betesmarker. I områdets utkant har vi planterat lövträd som växer upp till ny skog och kring våtmarken finns det stigar som du kan ta dig runt på. Passa gärna på att lyssna på fågelsången och beundra utsikten härifrån väderskyddet.

Kring Ödåkra sjö frodas den biologiska mångfalden och många olika arter av både växter och djur har hittat hit.

Den hundraåriga våtmarken

Ödåkra sjö är den hundraåriga våtmarken som Helsingborgs stad har anlagt sedan 1990-talet. Egentligen borde vi nog säga återskapat, eftersom det faktiskt har funnits våtmark i området, fram till mitten av 1800-talet. Precis som på så många andra platser i dagens åkerlandskap.

När lantbruket effektiviserades för att producera mer mat till en växande befolkning, dikades de flesta våtmarker i Helsingborgstrakten ut och försvann under 1900-talet. Därmed försvann också livsmiljöerna för många växter och djur, för vem kan klara sig utan vatten?

När våtmarkerna är borta rinner vattnet i bäckarna mycket snabbare ut i havet – och med vattnet följer en hel del föroreningar. Genom att återskapa våtmarker som Ödåkra sjö, bromsas och renas vattnet. Samtidigt får både djur och växter en ny oas att trivas i.

Vattnets resa till Skälderviken

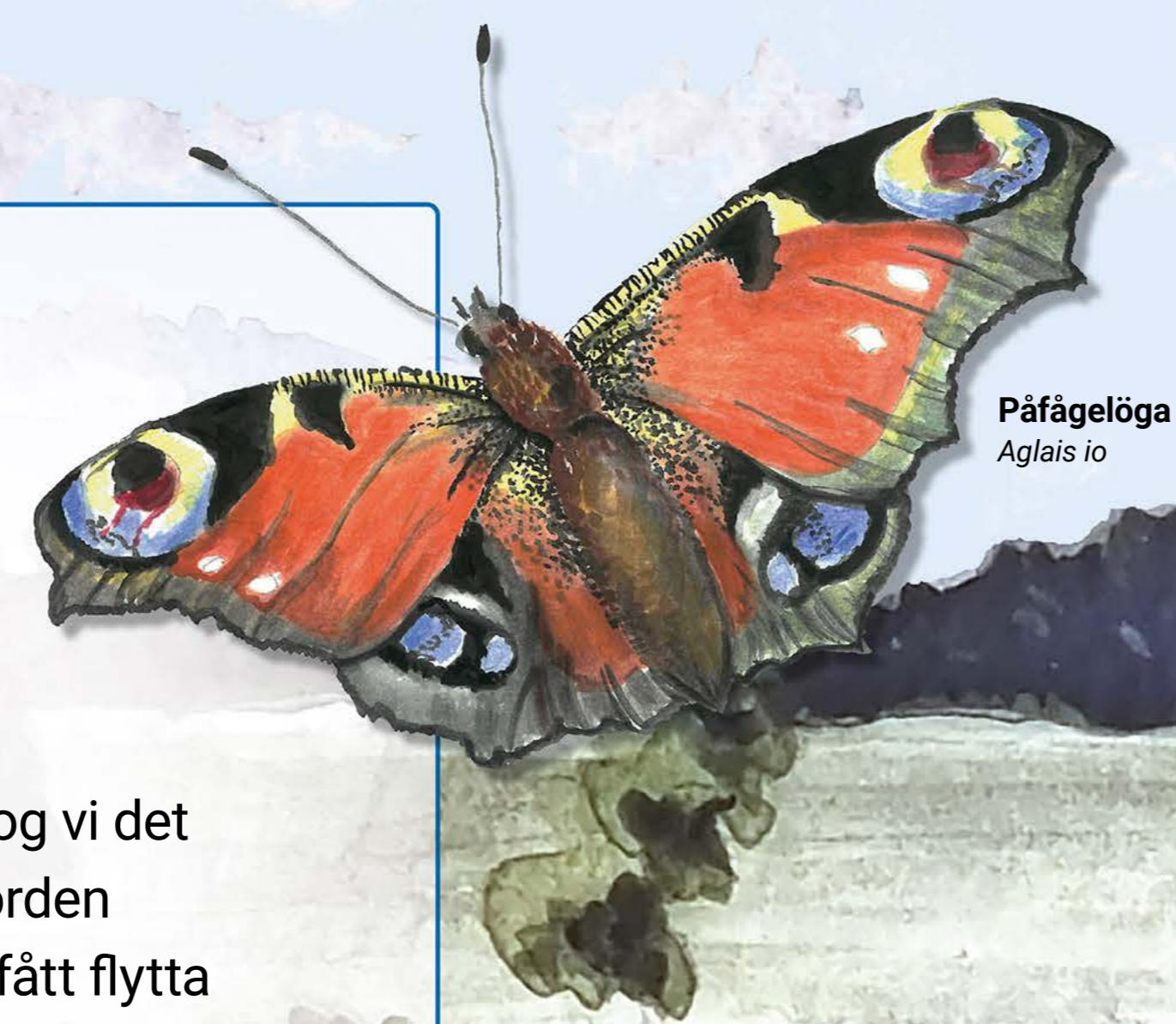
Vattnet i Ödåkra sjö kommer främst från Bergaområdet med omkringliggande åkrar. Det är lätt att tro att vattnet rinner ut i Öresund som bara ligger cirka sex kilometer fågelvägen härifrån, men vattnet letar sig längre bort än så. Det rinner till Vegeå som mynnar ut i Skälderviken, ungefär 14 kilometer bort fågelvägen. Vattenvägen är däremot betydligt längre eftersom bäckarna och åarna slingrar sig fram genom landskapet. I våtmarken renas vattnet naturligt genom att det bromsas upp – då hinner många partiklar som grumlar vattnet sjunka till botten. På botten bryts en stor del av de olika föroreningarna ner av bakterier och växter så att de aldrig når havet.

Biologisk mångfald

Ödåkra sjö ligger mellan tre naturreservat: Duvestubbe skog, Småryd och Väla skog. Här finns goda möjligheter för att många olika arter av växter, djur och svampar ska trivas – alltså för en hög biologisk mångfald. Just det här området räknas också som en så kallad **ekologisk värdekärna** för ädellövskog.

Ju större ett naturområde är, desto fler olika livsmiljöer finns för olika arter att hitta boplatser och föda i. Att skapa många livsmiljöer är något som vi har tagit fasta på här! Planteringen av ädellövträd är en del och till höger på skylten kan du se fler exempel på vad vi har gjort och varför.

Under åren 2023–2025 hoppas vi kunna utöka med ännu fler våtmarker och trädplanteringar i sydväst, utmed bäcken mot Smårydsskogen. På bilden har vi försökt att illustrera hur det skulle kunna se ut. Det vi grävt upp för att skapa våtmark, bildar mjuka kullar som kan bli plats för ytterligare fler träd och buskar.

Påfågelläga
Aglais io

Har du lagt märke till att det ligger högar med sand på några platser i området? Den kommer från lekplatser i staden där sanden har behövt bytas ut. Här återanvänds den inom naturvärden för att bli bostäder åt våra minsta invånare – insekterna.

Av Sveriges cirka 300 arter av vildbin inklusive humlor är cirka 120 marklevande. Det betyder att de bor i marken i lätttränerade sandjordar. Välkomna att gräva bon, säger vi till alla bin och humlor! I den solvarma sanden kan du säkert se en och annan fjäril sitta och värma sig – och kanske någon mer filur?

En ekologisk värdekärna

Bokens blad
Fagus sylvatica

Skogslindens blad
och blomma
Tilia cordata

Här finns vattenbryn, skogsbryn och områden mellan åker och beteshagar. Alla gränsområden mellan olika naturtyper (bryn) är livsviktiga för många olika arter.

Träd och buskar bidrar till livsutrymme

I området finns träd och buskar som dels har flyttats hit från andra områden, dels nyplanterats eller sätts in med hjälp av till exempel ekollon. Ek, bok och lind är så kallade ädellövträd, och det är främst dessa som valts här eftersom de skapar extra artrika miljöer här i Skåne. Ädellövträden utgör grunden för ekosystemen i de intilliggande naturreservaten Duvestubbe, Småryd och Väla skog. På träden lever olika svampar, lavar och insekter som nu också kan börja kolonisera det nya området runt Ödåkra sjö.

Endast en procent av Sveriges skogar är ädellövskog och nära hälften av skogens rödlistade arter är knutna till just denna livsmiljö. Troligen är de rödlistade, alltså hotade, på grund av att så lite av deras naturliga livsmiljö finns kvar. Därför ädellövskogarna i naturreservaten

och nya planteringar med ädellövträd så viktiga! Träden längs områdets södra kant planterades 2019 genom projektet **Klimatskogen**. Just den planteringen var möjlig tack vare en klimatfond vars syfte är att bidra till åtgärder som minskar vårt klimatavtryck – som här, genom att plantera träd som binder koldioxid.

De lite större ekarna som står utmed stigarna och i ången har flyttats hit från en igenväxt beteshagar utanför Laröd. Där behövde ekarna tas bort och istället för att hugga ner dem flyttades de hit – en riktig vinn-vinnsituation.

Vi har även testat en så enkel sak som att gräva ner ekollon på åkermarken. På det inhägnade fältet söder om parkeringen har hundratals ekollon från de 300 år gamla och stora ekarna vid Rosendals slott grävts ner – och nu håller vi tummarna för att några av dessa ska växa upp till pampiga hagmarksekar.

På några platser har små plantor av lind flyttats hit från Smårydsskogen. Plantorna har förökats i överflöd, tillsammans med buskar som hassel och olvon. Från Ättekulla har nyponrosor hämtats och planterats ut bland annat längs några av grusgångarna.

Korna håller stränderna öppna

Runt större delen av våtmarken har gräset hägnats in så att kor kan beta här. Korna är nämligen fantastiska naturvårds(ar)betare som hjälper till att hålla stränderna öppna så att de inte växer igen. Dessutom ger det korta gräset och djurens trampande goda förutsättningar för att vadarfåglar, gravänder och starar kan hitta maskar och andra godsaker på marken. Inte nog med det – i kossornas bajs lägger många insekter sina ägg. Det blir gott om både larver och flygande insekter för

fåglarna att äta här! Under dygnets mörka timmar när de flesta fåglar sover, passar många insekter på att vara aktiva. Det är något som fladdermössen utnyttjar. Området runt Ödåkra sjö är en perfekt miljö för dem, med gott om gamla träd i skogskanten att hänga i under dagen och mängder med insekter runt våtmarken att festa på under natten.

När åkerogräsen blommar

Stora delar av området är uppbyggt av schaktmassor från grävningen av Ödåkra sjö. Här växer nu gräs och blommor som johannesört, kamomill och kråkvicker. Eftersom området tidigare var åkermark är det många blommor som klassas som åkerogräs på ångarna.

Tistel är kanske inte bondens bästa vän eftersom den lätt sprider sig ut i åkern, men den är en favorit hos många insekter. Tisteln innehåller mycket nektar och är en så kallad värdväxt för många vildbin. I området kan du också se fjärilar som påfågellöga och den svart och röda sexfläckiga bastardsvärmaren. På hösten är det fåglarnas tur att festa på tistelns frön, bland annat steglitser och gulsparvar.

Vallmo är ett annat klassiskt åkerogräs som så vackert lyser upp i rött. Deras frön är så små att de är svåra för bönderna att sortera ut och därför lätt kommer med i utsädet. Du vet de små fröna som finns på franskbröd? Det är vallmofrö. Eftersom vallmon är ettårig behöver de sprida nya frön i bar jord varje år, annars försvinner de.

Sexfläckig bastardsvärmare
Zygaena filipendulae

Äkta johannesört
Hypericum perforatum

Åkertistel
Cirsium arvense

Kamomill
Matricaria chamomilla

Timotej
Phleum pratense

I området runt Ödåkra sjö finns stockar och ris utlagt på flera platser. De stora stockarna kommer från träd som fälldes i Ödåkra, när järnvägen skulle byggas ut. I samarbete med Trafikverket tog staden emot trädstammarna här i området där de nu gör stor naturvårdsnytta – och samtidigt kan de fungera som sittplatser för alla som kan och vill.

Från utbyggnaden av järnvägen kommer också många av de stora stenarna och paddhotellet som fått en egen skylt utmed stigen vid parkeringsplatsen. Paddhotellet är tänkt att fungera som en övervintringsplats för paddor och andra djur som behöver denna typ av miljö.

Hunden är givetvis alltid välkommen till Ödåkra sjö. Tänk på att hunden ska hållas kopplad under perioden **1 mars – 20 augusti** och att löptikar aldrig får gå lös utanför ett hundhägn.

I naturreservaten Duvestubbe, Småryd och Väla skog ska hunden alltid hållas kopplad hela året.

Enligt lag ska hundar hindras från att "springa lösa i marker där det finns vilt" och omfattar även alla inhägnade beteshagar. Du hittar mer information om vilka hundregler som gäller i kommunen på helsingborg.se

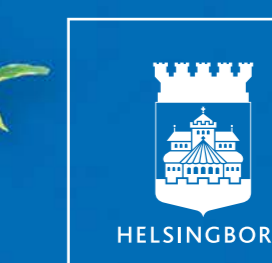

Här gäller allemansrätten. Det går bra att övernatta här så länge du inte stör andra. Om du har tält får du resa det för en övernattningsnatt – i beteshagarna är det inte tillåtet att tälta. Läs mer om allemansrätten på: naturvardsverket.se

Eldning: Det finns en grillplats i Duvestubbe naturreservat, cirka 200 meter härifrån – du får själv ta med kol eller ved. Det går även bra att använda medhavt stormkök/fältkök eller litet gaskök.

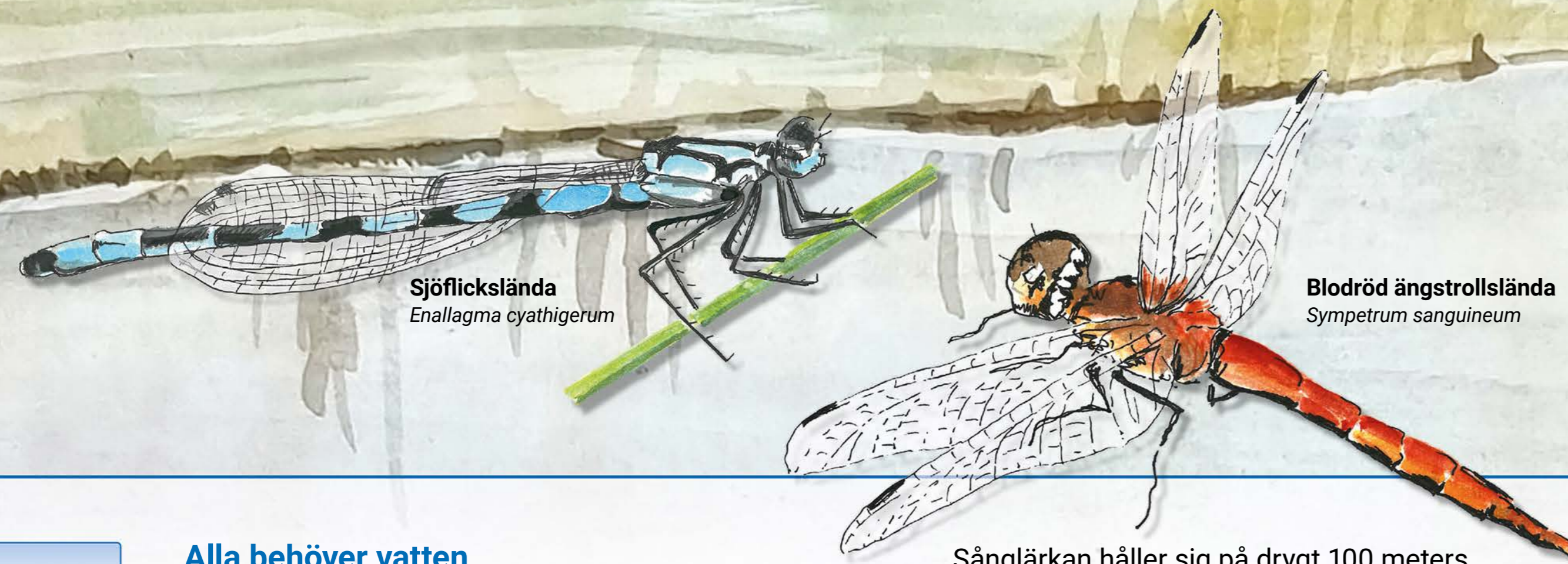
Observera: laktta alltid försiktighet och kolla om det råder eldningsrestriktioner här på: rsmv.se Kom ihåg att alltid städa upp när du är klar och använd skräpkorgarna – det som inte ryms får du ta med dig.

Tillsammans gör vi Helsingborg bättre
Hjälj oss att hålla naturen ren och hä. Meddela om fel eller lämna synpunkter med appen **Ett bättre Helsingborg**. Du kan även ringa eller mejla Helsingborg kontaktcenter: 042-10 50 00, kontaktcenter@helsingborg.se

helsingborg.se

Livet kring vattnet

Sjöflickslända
Enallagma cyathigerum

Blodröd ängstrollslända
Sympetrum sanguineum

Ödåkra sjö skapar livsmiljöer för en mängd olika undervattensarter samtidigt som vattnet renas.

Ödåkra-in

Vi behöver alla mat, vatten och någonstans att bo, oavsett om vi är två-, fyr-, sex- eller åttabenta varelser, om vi har fenor eller saknar ben. Det råder bostadsbrist, inte bara för landets studenter, utan också för vildbin, steklar och paddor. Här har vi försökt lösa detta genom att skapa nya boplatser med de naturliga byggmaterialen trä, sten och sand.

Gamla stockar och grenar är boplatser och mat åt väldigt många arter. Därför är det bra att spara så kallad död ved i alla former. De flesta av de skogslevande insekterna som är rödlistade lever i död ved, bland annat olika skalbaggar. Många av dessa insekter och svampar kallas nedbrytare. De fyller en mycket viktig ekologisk funktion eftersom de med tiden ser till att träet mulnar till jord så att skogens näringsämnen och det viktiga kolet kan ingå i sitt naturliga kretslopp.

Alla behöver vatten

Ödåkra sjö skapades på den här åkermarken 2019 och har snabbt fått fina naturvärden. Inte minst fåglarna hittade hit direkt!

Vill du komma nära vattnet gör du det bäst vid Fjärilsbron där utloppet till Ödåkra sjö är. Där rinner vattnet ut ur våtmarken och vidare genom Duvestubbeskogen och Ödåkra på sin väg mot Vegeå och Skälderviken.

I vattenkanten vid bron växer bland annat vass och kavel-dun. På sommaren flyger färgglada sländor runt vattnet och ängarna för att söka en partner och fortplanta sig. I juni kan du hålla utkik efter blodröd trollslända och den blå sjöflicksländan som är två av de ungefär tio olika sländarter som finns noterade här.

Sländan lever den största delen av sitt liv som larv under vattenytan, ofta i flera år. Här lever också fjädermygglarver, dammsnäcker och småfiskar som spigg. Alla dessa djur är en del av näringsväven här och utgör mat till bland annat fåglar. Att det finns gott om insekter kan man förstå av det rika fågellivet. Sedan sjön anlades har över 60 olika fågelarter noterats här. Vilka dessa är kan du läsa om på artportalen.se där lokala fågelskådare registrerat vilka arter de sett. Det rör sig bland annat om vigg, smådopping och kungsfiskare.

Lärkans sång inleder våren

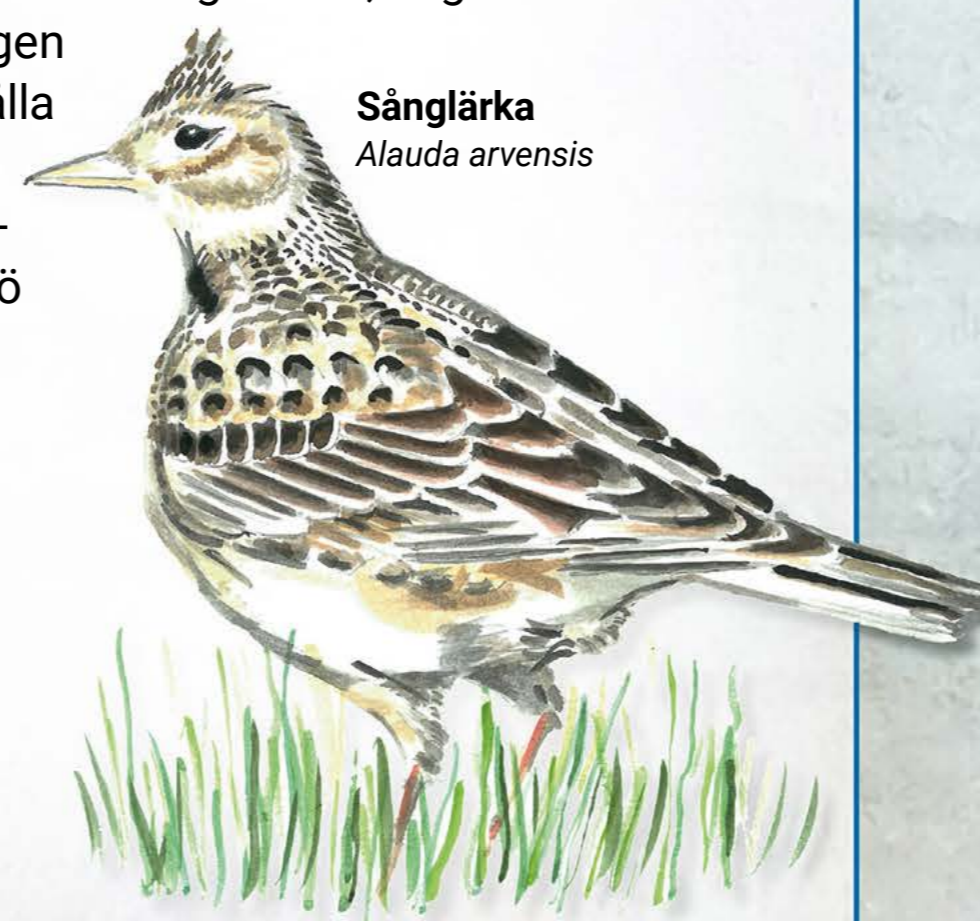
Sånglärkans drillande högt i skyn är områdets tidigaste vårtecken och signaturmelodi. Ofta ser man den som en brunaktig fågel som flyger upp från gräset när man kommer för nära. Den sjunger ofta i flykten och ställer sig sedan stilla uppe i skyn med fladdrande vingar och fortsätter sitt oavbrutna kvittrande.

Sånglärkan håller sig på drygt 100 meters höjd och sångens genomsnittliga längd är cirka fyra minuter. Budskapet i sången är "det här är mitt revir!".

Lärkan trivs bäst i öppna landskap och håller till vid åkerkanterna där den lägger sitt bon direkt på marken. Paret håller oftast ihop från år till år – och hanen väljer helst samma revir som året innan. Man skulle därför kunna påstå att området runt Ödåkra sjö har "sina egna" sånglärkor som vi kan höra år efter år.

Lärkan är insektsätare och har farit illa av lantbrukets effektivisering och den minskningen av insekter som skett de senaste decennierna. Tre av fyra sånglärkor har försvunnit från Sverige under de senaste 35 åren och arten har minskat i hela Västeuropa.

Sånglärkan är numera klassad nära hotad (NT) enligt ArtDatabankens rödlista. Även buller från trafikerade vägar får sånglärkor att hålla sig undan, något som visar hur stor roll sången har i dess liv. Att behålla tystnaden i området och variationen i landskapet runt Ödåkra sjö är viktigt för lärkans framtid.

Sånglärka
Alauda arvensis

Vigg
Aythya fuligula

Viggen är en kompakt dykand där hanen är kontrastrikt svart och vit med en tydlig hängande tofs på huvudet. Honan är brunaktig och har en mindre tydlig tofs. Båda könen har gul iris och just gråblå näbb med svart näbbnagel.

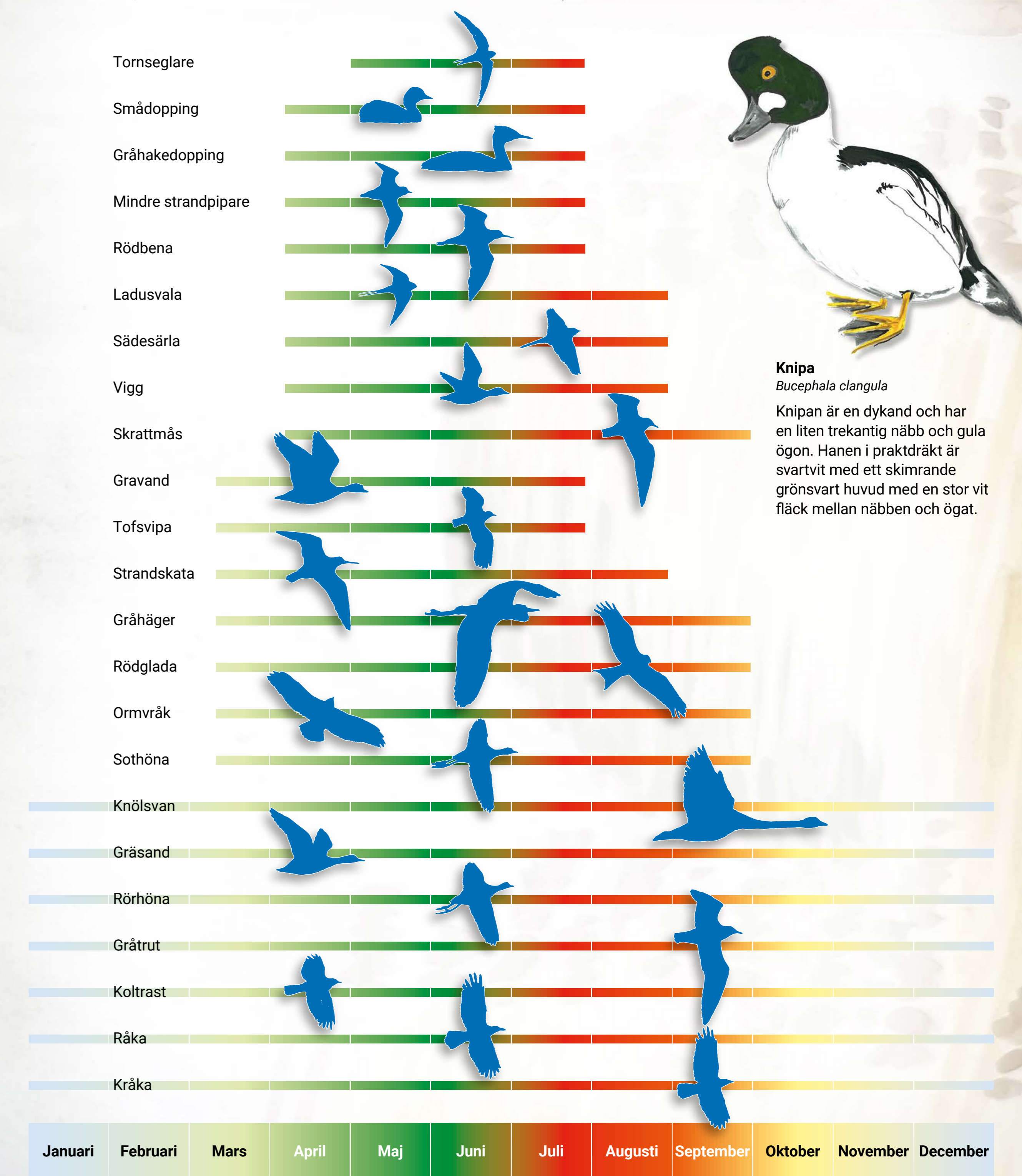

Bredkaveldun
Typha latifolia

Fågelåret kring Ödåkra sjö

Här är några av de lite större fåglar som du kan få möjlighet att se här vid Ödåkra sjö under året. Några av fågelarterna är så kallade sträckande (flyttande fåglar) och gör snabba blixtväpplingar under vår- och höstflytten medan andra räknas som häckande (fåglar som får sina ungar här) och stannar vår och sommar för att ungarna ska hinna bli flygfärdiga. Några tuffingar är kvar hela vintern och är så kallade stannfåglar.

Säsongen för de fåglar som är insektsätare är kortare än för de som äter frön, nötter eller andra växtdelar – och som därför kan stanna en större del av året. Det finns fågelarter som inte är med i listan. Några håller till lite längre in i lövslogen som sparvar, finkar, mesar, hackspettar och gök. Har du tur kanske du till och med kan få syn på Helsingborgs kommunfågel – stenknecken. Den har inte setts till vid sjön men den kan finnas i naturreservaten.

Knipa
Bucephala clangula
Knipan är en dykand och har en liten trekantig näbb och gula ögon. Hanen i praktdräkt är svartvit med ett skimrande grönsvart huvud med en stor vit fläck mellan näbben och ögat.